

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Remissvar om betänkandet En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72)

Er beteckning: LI2023/03629

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västernorrland, som även är vattenmyndighet för Bottenhavets vattendistrikt, anser att huvuddragen i betänkandet är angelägna förslag som är nödvändiga att genomföra för att Sverige ska kunna uppnå vattendirektivets syfte och mål. Länsstyrelsen välkomnar särskilt utredningens förslag:

- Att tydligt koppla planläggning enligt plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) till 5 kap. i miljöbalken (MB) och till undantagsbestämmelserna i vattenförvaltningsförordningen (2004:660) (VFF).
- Att försämrings- och äventyrandeförbudet tydliggörs och anpassas för planläggning enligt PBL i 5 kap. 3 a § MB.
- Att kommunen får bestämma skyddsåtgärder i detaljplan för att motverka otillåten påverkan på vattenmiljön samt motverka eller förebygga brist på vatten enligt 4 kap. 12 § PBL.

Samt att beslut om detaljplan ska kunna villkoras med skyddsåtgärder, exempelvis dagvattenåtgärder, även utanför planområdet enligt 5 kap. 3 a § MB.

- Att länsstyrelsernas respektive vattenmyndigheternas roller klargörs när det gäller samråd, granskning och prövning av vattenmiljöfrågor i kommunala planbeslut.

- Att behovet av skydd av vattentäkter tydliggörs och att länsstyrelsens roll som tillsynsmyndighet stärks genom den möjlighet som föreslås i lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) (LAV) 6 e §.
- Att en legaldefinition av termen dagvatten införs i 1 kap. 4 § PBL och i LAV samt att en definition av dagvattenhantering föreslås i 2 § LAV.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag när det gäller:

- Ändrade begrepp och definitioner av miljö kvalitetsnormer i 5 kap. 2 § MB
- Införande av blandningszoner, 3 kap. 2 a § och 4 kap. 12 a § VFF
- Undantag för gränsöverskridande påverkan, 4 kap. 12 a § 1 VFF.
- Förenklade strandskyddsregler i 7 kap. 18 g § MB och i 10 a § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

Därutöver har länsstyrelsen synpunkter på utredningen när det gäller:

- Att enbart planläggning omfattas i 2 kap. 10 § PBL och 5 kap. 3 a § MB och inte som tidigare även exempelvis bygglov.
- Att skrivningen om mindre stränga krav i 4 kap. 10 § VFF inte motsvarar vad som framgår av vattendirektivet.
- Att de lagändringar som föreslås gällande definition av dagvatten även får genomslag i annan lagtext och förordningar. Det behöver också tydliggöras om framträngande grundvatten ingår i termen dagvatten.
- Att de medel som utredningen ser behov av att tillskjuta för vattenmyndigheterna och länsstyrelserna inte bedöms vara tillräckliga.
- Att samtliga föreslagna ändringar i vattenförvaltningsförordningen föreslås börja gälla 1 januari 2026 och inte i och med starten av den nya vattenförvaltningscykeln den 1 januari 2028.

Synpunkter på författningsförslag i Plan- och bygglagen, PBL

2 kap. 10 § PBL begränsas till enbart planärenden

Länsstyrelsen ifrågasätter att 2 kap. 10 § PBL och 5 kap. 3 a § MB föreslås begränsas till att enbart omfatta planlägningsärenden, jämfört med idag då 2 kap. 10 § PBL både omfattar planläggning och *andra ärenden enligt PBL*, exempelvis bygglovsärenden.

Länsstyrelsen anser inte att det i utredningen motiveras varför denna avgränsnings görs eller vilka risker avgränsningen kan medföra när det kommer till miljökvalitetsnormer för vatten.

Länsstyrelsen är i övrigt positiva till att PBL:s koppling till 5 kap. MB tydliggörs och att det införs ett äventyrande- och försämringsförbud även för planlägningsärenden. Däremot anser länsstyrelsen att även andra ärenden enligt PBL bör omfattas av kopplingen till 5 kap. MB och av äventyrande- och försämringsförbudet. Detta eftersom det kan finnas exempelvis bygg- och rivningslovssituationer där statusen i närliggande recipienter riskerar att försämrats eller äventyras om hänsyn inte tas till miljökvalitetsnormerna för vatten.

Länsstyrelsen konstaterar att det i 8 kap. 9 § 6 PBL lyfts in en generell skrivning om att en obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas så att det på tomten eller i närheten av den går att tillgodose krav på vattenförsörjning och avlopp samt i skälig utsträckning hantera dagvatten. I motiveringen bakom bestämmelsen, på sidan 657, står det att det för tomter som ska bebyggas med en- eller tvåbostadshus får anses rimligt att ställa krav på särskild dagvattenhantering endast om det finns en särskild flödesproblematik på tomten och att en sådan problematik kan bero på att tomten ligger i direkt anslutning till en vattenförekomst. Det finns däremot inget krav enligt 8 kap. 9 § PBL, eller enligt den nya skrivningen i 2 kap. 10 §, som gör att någon hänsyn ska tas till miljökvalitetsnormerna för vatten i dessa ärenden. Länsstyrelsen ställer sig frågande till att bebyggelse i direkt anslutning till en vattenförekomst visserligen kan få särskilda krav rörande dagvattenhantering och avlopp och att hänsyn bland annat ska tas till recipienters känslighet, se sidan 871, men att miljökvalitetsnormerna för vatten *inte* ska ingå som en del i

prövningen och att bestämmelserna om bygg- och rivningslov saknar koppling till 5 kap. MB.

Havsplan och översiktsplan, 3 kap. 5 § PBL

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att det ska framgå av kommunens översiktsplan om den avviker från en havsplan, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, i 3 kap. 5 § PBL.

Regeringen ska kunna förelägga en kommun att ändra eller upphäva äldre detaljplaner, 11 kap. 15 § PBL.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget att regeringen ska kunna förelägga en kommun att ändra eller upphäva äldre detaljplaner som inte tillgodoser bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer. Att den byggrätt som följer av en detaljplan inte inskränks är förstås viktigt, men om det är fråga om en äldre detaljplan där de nya bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer inte har beaktats i planläggningen kan det ändå vara lämpligt att ha möjlighet att inskränka byggrätten i vissa fall.

Synpunkter på författningsförslag i miljöbalken, MB

Kategorisering av miljö kvalitetsnormer och ändrade normbegrepp, 5 kap. 2 § MB

Länsstyrelsen anser att det är olämpligt att ändra den befintliga regleringen och de begrepp som är fast etablerade. En sådan ändring är bara motiverad om den leder till att begreppen ges en helt ny innebörd eller att regleringen blir väsentligt tydligare. Länsstyrelsen bedömer inte att förslagen leder till något av detta. Länsstyrelsen anser att utredningen beskriver de reviderade normbegreppen på en akademisk och tämligen abstrakt nivå och länsstyrelsen är tveksam till om de föreslagna förändringarna av normbegreppen skulle få någon större betydelse i praktiken.

Om förslagen ändå genomförs anser länsstyrelsen att det behöver förklaras tydligare vad som avses med *resultatnorm* i 5 kap. 2 § 3 MB och vad som skiljer resultatnorm från *gränsvärdesnorm* i punkt 1. Enligt förslaget i utredningen verkar gränsvärdesnorm och resultatnorm överlappa varandra i sina definitioner. Om det ska tolkas som att resultatnorm avser alla kvalitetskrav som inte kan

anges som gränsvärde för en föroreningshalt så borde det skrivas fram tydligare.

Länsstyrelsen ställer sig däremot till viss del bakom utredningens förslag på själva indelningen/kategorisering av miljökvalitetsnormerna för vatten. Länsstyrelsen anser att miljökvalitetsnormerna god ekologisk status och god ekologisk potential för ytvattenförekomster samt god kvantitativ status för grundvattenförekomster bör betraktas som "kvalitetskrav som ska uppnås vid en viss angiven tidpunkt" (dvs, "resultatnormer"). Länsstyrelsen anser att miljökvalitetsnormen god kemisk status för ytvattenförekomster bör betraktas som "föroreningsnivåer eller störningsnivåer (...) som miljön kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter och som inte får överträdas efter en viss angiven tidpunkt (...)" (dvs, "gränsvärdesnormer"). Länsstyrelsen anser däremot att miljökvalitetsnormen god kemisk status för grundvattenförekomster är svårare att förena med definitionen av "gränsvärdesnormer" eftersom tröskelvärdena för förorenade ämnen i grundvatten bara utgör ett av flera kriterier för när normen ska anses ha uppnåtts, där resterande kriterier närmare kopplas till tillståndet för grundvattenberoende terrestra ekosystem. Länsstyrelsen ställer sig även kritisk till utredningens tolkning att miljökvalitetsnormen vid ett mindre strängt krav skulle ändra normkategori och bli en målsättningsnorm som enbart ska eftersträvas.

Förenklade strandskyddsregler för att underlätta planändringar, 7 kap. 18 g § MB m.fl.

Länsstyrelsen avstyrker förslagen om förenklade strandskyddsregler och anser att strandskyddsfrågan bör lyftas över i en separat utredning. Det dels för att förslagen är otydliga, dels för att dess konsekvenser inte är tillräckligt utredda. Frågan om strandskydd är därutöver så komplex att den inte bör hanteras som en marginaliserad del i den aktuella utredningen.

Förslaget i 7 kap. 18 g § miljöbalken innebär att strandskyddet inte återinträder när en detaljplan eller områdesbestämmelse ersätts med en ny detaljplan om ändamålet med området är detsamma i den nya planen som i den äldre planen. Länsstyrelsen anser att det finns en stor risk för godtycklighet vid bedömning av vad som avses med *samma* ändamål. Förslaget som helhet befaras också kunna få negativa konsekvenser för både växt- och djurliv samt allmänhetens tillgänglighet då syftet med strandskyddet ändrats jämfört med vad

som var gällande då strandskyddet upphävdes i detaljplaner innan 1994. Ett annat exempel är kravet på fri passage som infördes 2009.

Länsstyrelsen anser också att förslaget är otydligt när det kommer till lydelsen/..”*om inte annat har bestämts*” i 10 a § i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken. Vilka beslut avses egentligen? Av vem och i vilken ordning har det bestämts? Det framgår av författningskommentaren att avsikten är att strandskyddet inte ska återinträda i de situationer då länsstyrelsen sedan tidigare genom ett aktivt förordnande har upphävt strandskyddet. Men vilka beslut har statusen av ett *aktivt förordnande* från länsstyrelsen?

Länsstyrelsen anser därutöver att utredningen bör redogöra för vilka konsekvenser förslagen förväntas få och om det finns regionala skillnader beroende på vilka beslut som finns fattade sedan tidigare och exploateringsstryck till exempel.

Överprövning, 19 kap. 3 d § MB

Länsstyrelsen är positiv till förslaget som tydliggör att det endast är länsstyrelsen i det aktuella länet som ska ta in en detaljplan för överprövning om kommunen har antagit en detaljplan genom avsteg från försämrings- eller äventyrandeförbudet i 5 kap. 3 a § MB och att det inte är den länsstyrelse som är vattenmyndighet som ska göra denna bedömning.

Synpunkter på författningsförslag i vattenförvaltningsförordning, VFF

Mindre stränga krav, 4 kap. 10 § VFF

Länsstyrelsen anser inte att den föreslagna skrivningen motsvarar vad som framgår av vattendirektivet. Länsstyrelsen anser att förslaget "*kostnader som är högre än värdet av målet/nyttan*" kan tolkas som när kostnaden är *marginellt* högre än värdet av nyttan, medan "*orimliga kostnader*" (som i nuvarande 4 kap. 10 § VFF) eller "*oproportionerliga kostnader*" (som i vattendirektivet) snarare innebär att kostnaden ska överskrida värdet av nyttan *med en icke obetydlig faktor*. Sistnämnda tolkning är även i linje med Havs- och vattenmyndighetens vägledning om tillämpning av begreppet orimliga kostnader enligt myndighetens publikation *Vägledning för 4 kap. 9-10 §§ vattenförvaltningsförordningen om förlängd tidsfrist och mindre stränga krav – undantag från att nå en god status/potential till 2015* (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:12, se s. 32 f.).

Blandningszoner, 3 kap. 2 a § och 4 kap. 12 a § VFF

Länsstyrelsen ställer sig starkt kritisk till förslaget om blandningszoner och anser även att utredningens resonemang rörande 4 kap. 12 a § 2 VFF är felaktigt. Länsstyrelsen anser inte att blandningsfrågan ska regleras som ett undantag eftersom det inte blir en överträdelse när en halt är förhöjd nära ett punktutsläpp. Status, försämring och normuppfyllelse ska alltid bedömas utifrån en helhetsbedömning av vattenförekomsten och representativa provtagningspunkter.

Som framgår av det särskilda yttrandet från experten Ramona Liveland, Havs- och vattenmyndigheten, har Sverige valt att *inte* tillämpa blandningszoner. Syftet med blandningszoner går att uppfylla på annat sätt. Ytvattenstatus och normuppfyllelse baseras idag på föroreningshalten i representativa provtagningspunkter med hänsyn till de punktutsläpp som är kända vid bedömningstillfället. Många gånger är dock statusklassificeringen bristfällig och det ställer till problem bland annat vid miljöprovningar, miljötillsyn och planbeslut, men länsstyrelsen anser inte att problemen skulle lösas med blandningszoner. Det som krävs är att Sverige inför övervakning som uppfyller kraven inom vattenförvaltningen.

Enligt utredningen är blandningszoner tänkta att tillämpas för både prioriterade ämnen (kemisk status) och särskilda förorenande ämnen (ekologisk status). I förslaget till lagtext framgår att vattenmyndigheten på sätt som framgår av artikel 4 i direktiv 2008/105/EG (prioämnesdirektivet) ska ange blandningszoner. Det är svårt att förstå hur denna bestämmelse även skulle kunna omfatta särskilda förorenande ämnen då dessa inte ingår i ämneslistan som det hänvisas till i artikel 4 i prioämnesdirektivet. Förslaget berör enbart kemisk status, således ingår inte exempelvis näringsämnen från avloppsreningsverk.

I stället för blandningszoner bör den möjlighet som redan finns att utse representativa provpunkter tillämpas i vattenförvaltningens övervakningsprogram. Begreppet representativ punkt/station kan omfatta även övervakning som kopplar till ekologisk status (allt från särskilda förorenande ämnen till näringsämnen och algprovtagningar) och blir därmed mer ändamålsenligt.

Blandningszoner är ett trubbigt verktyg som innebär en stor administrativ börda och kostsamma krav på övervakning för att bestämma zonens utbredning. Det är tekniskt och naturvetenskapligt komplicerat att fastställa korrekta

blandningszoner och det är särskilt svårt att bestämma en blandningszon för en *planerad* verksamhet, innan utsläppet existerar och provtagning kan genomföras. Blandningszoner måste dessutom definieras genom GIS/kartskikt som ska hållas uppdaterade med intensifierad övervakning i takt med att olika punktutsläpp tillkommer eller avslutas i vattenförekomsten.

Länsstyrelsen anser att det i stället bör vara en verksamhetsutövare (eller kommun i sin roll som verksamhetsutövare) som ska föreslå representativa provtagningspunkter i linje med egenkontrollkravet och den omvända bevisbördan som gäller enligt miljöbalken. Därefter ska tillstånds-/tillsynsmyndigheten godta eller förkasta förslaget.

Undantag för gränsöverskridande påverkan, 4 kap. 12 a § 1 VFF

Länsstyrelsen anser att det är tveksamt hur detta förslag skulle kunna tillåtas utifrån EU-rätten och om artikel 6 i prioämnesdirektivet verkligen kan tillämpas som en undantagsregel i enskilda fall som plan- eller tillståndsbeslut. Artikel 6 handlar om gränsöverskridande påverkan som är omöjlig att undvika, men det som avses i 4 kap. 12 a § 1 VFF är att godta en försämring på grund av den gränsöverskridande påverkan *tillsammans* med en planerad verksamhet/åtgärd/plan som vi råder över lokalt.

Länsstyrelsen anser att det dessutom inte är möjligt att tillåta försämring utan särskilda kriterier. Vad ska i så fall gälla om det samtidigt finns lokala föroreningskällor som påverkat halten av exempelvis kvicksilver i marken?

Det finns idag flera olika reningstekniker för att exempelvis rena dagvatten från kvicksilver. Utredningens förslag i andra delar innebär dessutom att det blir möjligt att ställa tydligare krav på dagvattenrening i eller utanför detaljplan, vilket kan lösa det eventuella problemet med spridning av exempelvis kvicksilver från exploateringar i mark som är påverkad av atmosfärisk deposition.

Synpunkter på författningsförslag i lagen om allmänna vattentjänster, LAV och förordningen om allmänna vattentjänster (2007:701)

Krav på vattenskyddsområden, 6 e § LAV

Länsstyrelsen anser att det är bra att behovet av skydd av vattentäkter tydliggörs och att länsstyrelsens roll som tillsynsmyndighet stärks genom den möjlighet som föreslås i 6 e § LAV, att förelägga en kommun att fullgöra sin skyldighet att ansöka om skydd av en allmän vattentäkts vattenområde.

Länsstyrelsen anser att vattenskyddsområden är en av de viktigaste åtgärderna för att i ett långsiktigt perspektiv säkerställa dricksvattenkvaliteten. Länsstyrelsen anser att bildandet av vattenskyddsområden behöver snabbas på och prioriteras och att det även är viktigt att revidera äldre vattenskyddsområden.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att det ska bli obligatoriskt att inrätta vattenskyddsområden vid behov. Länsstyrelsen anser däremot att det är oklart vilka vattentäkter som i så fall kommer omfattas av det föreslagna kravet. Eftersom kraven läggs i LAV kommer det innebära att skyddsområdeskravet bara omfattar allmänna vattentäkter över en viss storlek och inte exempelvis enskilda samfälligheter. Länsstyrelsen vill påpeka att det är långt ifrån alla vattentäkter, som ger mer än 10 m³ i uttag per dygn i genomsnitt eller som betjänar fler än 50 personer, som har kommunalt huvudmannskap. Dessa behöver också ett skydd och det är orimligt att anta att alla dessa skulle få kommunalt huvudmannskap och därmed få krav på vattenskyddsområde. Därför behövs en tydligare reglering av skyddet för enskilda vattentäkter av motsvarande storlek, vilket bland annat framgår av vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027.

Eftersom den föreslagna bestämmelsen innehåller en behovsprövning vill länsstyrelsen även särskilt lyfta fram behovet av ny/uppdaterad vägledning rörande inrättande av vattenskyddsområden. Det finns idag ett glapp mellan miljöbalkens bestämmelser gällande kommunernas eller länsstyrelsernas möjlighet att inrätta vattenskyddsområden och den vägledning för vattenskyddsområden som Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram. Vägledningen behöver tydliggöra vilka krav som behöver uppfyllas i vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter liksom

vad definitionen "om det behövs" innebär, om inte sistnämnda utvecklas och förtydligas i förarbeten. Nuvarande vägledning från Havs- och vattenmyndigheten har sin grund i en riskbaserad metod som beskrivs generellt och översiktligt. Även om länsstyrelsen är positiv till att avgränsningar och föreskrifter i vattenskyddsområden i huvudsak baseras på platsspecifika riskbedömningar, kan det finnas behov av ytterligare vägledning i hur dessa bedömningar ska göras och vad som krävs för att säkerställa ett tillräckligt skydd av en allmän vattentäkt. Vägledningen behöver också visa på en arbetsprocess som de mer resurssvaga kommunerna har möjlighet att tillämpa. Om kommunerna saknar tillräckligt stöd vid framtagande av vattenskyddsområden kan det försvåra genomförandet av 6 e § i LAV.

Dagvatten

Länsstyrelsen tillstyrker att en legaldefinition av termen dagvatten införs i 1 kap. 4 § PBL och i LAV samt att en definition av dagvattenhantering föreslås i 2 § i LAV. Länsstyrelsen ifrågasätter dock varför dagvatten inte preciseras i 9 kap. 2 § MB.

Förtydligande genom ett utlyftande av dagvatten från begreppet avlopp är positivt och förenklar. Men det bör även framgå om framträngande grundvatten ingår i termen dagvatten.

Kvarstår gör även svårigheten med bedömning av "hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön". Även om dagvatten lyfts ut från begreppet "avlopp", har länsstyrelsen, enligt 51 § LAV fortfarande tillsyn över att kommunen inrättar verksamhetsområde och inrättar de vattentjänster som det enligt 6 § LAV finns behov av. Det som inte tas upp i förslaget är hur länsstyrelsen ska kunna inhämta information om hälsa eller miljö då inte provtagningar eller analyser finns att tillgå. LAV ger ingen möjlighet för tillsynsmyndigheten att inhämta uppgifter genom ett föreläggande, vilket är möjligt vid tillsyn av miljöfarlig verksamhet (26 kap 9 § Miljöbalken).

Länsstyrelsen vill också påtala att det är viktigt att de lagändringar som föreslås även får genomslag i annan lagtext och i samtliga paragrafer till exempel avseende definitioner. Om definitionen av dagvatten ändras i LAV behöver också förordningar och annan lagtext som definierar anmälan, tillsyn mm inkludera begreppet "dagvatten". (Exempelvis 13 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd som anger att; Det krävs en anmälan till

den kommunala nämnden för att inrätta en annan avloppsanordning än den som avses i första stycket.)

Länsstyrelsen vill här också påpeka att en vägledning saknas för bedömning av 6 § a-e LAV då vägledande myndighet ännu inte är utsedd.

Länsstyrelsen vill också poängtera att orsaken till att dagens tillsyn över dagvattenhantering enligt miljöbalken inte fungerar fullt ut, inte enbart beror på otydligheter i lagstiftning. Dagvattenhantering är redan idag reglerad i lag. En stor orsak till ofullständig tillsyn är troligen brist på resurser hos tillsynsmyndigheterna; länsstyrelserna och kommunerna. Prioriteringen behöver alltid vara skarp och utgå från avrinningsområden och miljö- och hälsopåverkan varför mindre påverkande verksamheter får lägre prioritet. Att enbart förtydliga lagrummen är alltså inte tillräckligt för genomförande av tillsyn över dagvattenanläggningar.

Länsstyrelsen vill också lyfta fram de svårigheter som finns vid tillsyn och prövning när det kommer till uppföljning av status och miljö kvalitetsnormer. Hur statusen ska kontrolleras för att miljö kvalitetsnormer ska nås är inte helt klart.

Konsekvenser och behov av ytterligare resurser

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen håller med utredningen om att arbetet med vattenfrågor på myndigheten kommer att behöva intensifieras som en följd av de regelförändringar som föreslås. Utredningen lyfter att det främst kommer att innebära en ökad arbetsbörda på planhandläggare och vattensakkunniga på beredningssekretariaten. Länsstyrelsen vill dock även särskilt poängtera en ökad arbetsbörda för handläggning inom tillsyn av vattenskyddsområden som en konsekvens av utredningens förslag i 6 e § LAV.

I utredningen lyfts behov av medel motsvarande en årsarbetskraft per länsstyrelse under två år. Länsstyrelsen anser inte att det är tillräckligt.

Vattenmyndigheterna

Länsstyrelsen, som även är vattenmyndighet för Bottenhavets vattendistrikt, håller med utredningen om att extra resurser kommer att krävas för respektive länsstyrelse som är

vattenmyndighet men anser inte att de i utredningen föreslagna resurstillskotten är tillräckliga.

Länsstyrelsen håller med utredningen i bedömningen att det kommer bli fler ärenden enligt 22 kap. 13 § MB, dels på grund av de nya möjligheterna för planmyndigheter att initiera sådana ärenden, dels om de utökade undantagsmöjligheterna som utredningen föreslår realiseras. Det sistnämnda verkar utredningen däremot inte ha tagit i beaktande i sin konsekvensanalys. Länsstyrelsen vill därför särskilt framhålla att förslagen kring nya undantag och blandningszoner inte enbart kommer beröra planärenden utan även tillstånds- och prövningsärenden. Majoriteten av de så kallade 22:13-ärendena som inkommit till de fem vattenmyndigheterna har inkommit i syfte att vattenmyndigheten ska bedöma om det finns skäl för undantag från att nå god status i form av mindre stränga krav eller att klassa berörd vattenförekomst som kraftigt modifierad eller konstgjord. Länsstyrelsen bedömer att ju fler undantagsmöjligheter som finns, desto fler skäl finns det att ifrågasätta miljö kvalitetsnormerna och därmed initiera så kallade 22:13-ärenden. Länsstyrelsen befarar även att blandningszonerna, trots att de enligt förslaget i utredningen inte är överklagningsbara, indirekt riskerar att bli det genom 22:13-ärenden då en ickeönskvärd utformad blandningszon kan ge en ickeönskvärd miljö kvalitetsnorm i den kringliggande vattenförekomsten.

Länsstyrelsen håller med utredningen om att extra resurser kommer att krävas initialt, däremot inte enbart för utpekande av blandningszoner. Om de utökade undantagsmöjligheterna som utredningen föreslår realiseras ska nya riktlinjer för framtagandet av dessa utformas och bedömningar göras av aktuella vattenförekomster. Dessutom kräver övriga föreslagna ändringar en rad justeringar i respektive vattenmyndighets föreskrifter om kvalitetskrav, förvaltningsplan, åtgärdsprogram, informationsmaterial, webbplats mm. De initiala utökade tillskottet av resurser behöver alltså kvarstå genom en hel vattenförvaltningscykel för att kunna säkerställa att de föreslagna ändringarna hinner implementeras i samtliga moment under cykeln.

Sett till det resursmässigt ansträngda läget som de fem vattenmyndigheterna redan befinner sig i och om samtliga förslag i utredningen realiseras, bedömer länsstyrelsen att de föreslagna ändringarna ger ett permanent behov av utökande resurser och ett behov av initiala resurser under den första hela cykeln efter att ändringarna trätt i kraft. Länsstyrelsen bedömer, med stöd av

ovanstående, att det i utredningen föreslagna resurstillskottet inte är tillräckligt. Det behövs ett permanent resurstillskott om minst två årsarbetskrafter per vattenmyndighet från införandet och framåt, samt ytterligare en halv årsarbetskraft per vattenmyndighet under den första förvaltningscykeln för det inledande arbetet. Om vattenmyndigheterna inte får dessa resurser riskerar dels ärendehandläggningstiderna att förlängas, dels genomförandet av utredningens förslag i vattenförvaltningsarbetet att dra ut på tiden.

Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning

Länsstyrelsen vill särskilt lyfta fram vikten av att både Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning får tillräckligt med resurser. Ett effektivt genomförande av utredningens förslag förutsätter att nödvändiga föreskrifter och tydliga vägledningar tas fram tidigt i processen. Länsstyrelsen befarar att en resursbrist hos Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning kan resultera i att föreskrifter och vägledningar dröjer, vilket i sin tur kommer få en negativ effekt på hela genomförandearbetet, även vattenmyndigheternas.

Frågor för framtida översyn

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens bedömning i kap. 10.12.5 om att det behövs både en bättre reglering och ett tydligare säkerställande av genomförandet av övervakning av landets yt- och grundvattenförekomster i syfte att uppfylla vattendirektivets krav och för att underlätta arbetet i processer med koppling till vattenkvalitet.

Länsstyrelsen välkomnar även utredningens föreslagna vägledningar i kap. 10.14.2- 10.14.6.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen ställer sig kritisk till att samtliga föreslagna ändringar i vattenförvaltningsförordningen föreslås börja gälla 1 januari 2026 och inte i och med starten av den nya vattenförvaltningscykeln den 1 januari 2028. Det är inte lämpligt att införa så stora ändringar som rör flera delar av vattenförvaltningscykeln precis i slutet av en pågående cykel.

Det är även otydligt när de föreslagna blandningszonerna och de nya undantagen förväntas vara fastställda och implementerade. Om de

nya bestämmelserna börjar gälla 1 januari 2026 kommer dessa omöjligt kunna ingå i förvaltningsplan, åtgärdsprogram och föreskrifter om kvalitetskrav som är planerade att beslutas i december 2027. Hela paketet med beslutsförslag är tänkt att samrådas brett under 2026. Det omfattande beslutsunderlaget som krävs för att normsätta och åtgärdsbedöma Sveriges 27 969 vattenförekomster är under utarbetning nu (2023–2025), enligt gällande lagar och regler.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med planhandläggare Ulrika Bylund som föredragande. Medverkat i ärendet har miljöhandläggare Per Molin, miljöhandläggare Jan Bengtson, miljöhandläggare Anette Fagerlund, miljöhandläggare Maria Sundberg, planhandläggare Malva Anderson, länsjurist Jonathan Wallmon, vattensamordnare Lisa Dahlén och miljöjurist Elin Stenros.